



## Cestovní zpráva

Pracovník: **Jiří Fišer**

Akce: **CovidCON 2022**

Datum konání: 1. 4. 2022

Místo konání: Městská knihovna v Praze

Klíčová slova: knihovnictví – knihovny – koronavirus – covid-19 – pandemie – krize –  
management

### Průběh akce

V pátek 1. dubna proběhl v pořadí už druhý CovidCON. Na rozdíl od předešlého, který byl zaměřený výhradně na nápady a inovace během koronakrizy, v tomto se objevilo i téma problémů vzniklých v pracovních týmech a v managementu.

Nejdříve nám Městská knihovna v Praze (MKP) představila akci CoronaCON, což je odvozenina slavnějšího ComicCONu z oblasti fantastiky. Ukázalo se, že i akce a workshopy, které stojí na kouzlu osobní přítomnosti, jdou dělat (přes počáteční technickou neobratnost) on-line, když má člověk odvahu do toho jít. Zazněl povzdech, že knihovnám chybí sjednocený komunikační kanál (stream, platforma apod.), což oslabuje potenciál komunity zaujmout veřejnost. A rovněž postesknutí, proč u nás také nevystupují zahraniční slavní spisovatelé, jako v jiných státech, že chybí vůle a organizace.

Knihovna Hradec Králové připravila pro své čtenáře dobrodružnou hru. Po městě visely zalaminované karty s úkoly k plnění a šiframi k vyřešení. Aktivita byla dobře přijata, i když se ukázalo, že obliba podobných podniků časem kolísá. Trasu je nutné pravidelně obcházet a umístěné kartičky kontrolovat. Výhodou je, že kartičky pro hru lze používat opakovaně, v knihovně v Hradci je mají jako položku k vypůjčení.



Zástupkyně firmy Team Test nám přednesla pohled na to, jak je třeba změnit manažerské cíle a leadership v této době nahodilostí a síťového světa. SMART metodika už se nehodí, i když donedávna byla užitečná. Cíle by teď měly být smysluplné, minimalizovatelné- tzn. v případě potřeby rozložitelné na splnitelné menší části, akceptovatelné- tzn. v souladu s potřebami (respektive ne proti potřebám) zřizovatele knihovny, realizovatelné- tzn. plán jejich realizace musí počítat s nahodilostí, proměnným prostředím i s chybami, a t pro časovou ohraničenost zůstalo. V této době se vyplatí změnit svůj mindset směrem k větší pružnosti. Rada na závěr, buďte zvědaví, zvědavost je dobrá, jelikož nám umožňuje lépe využívat naše možnosti i prostředí.

Potom následovala prezentace výsledků průzkumu mezi vysokoškolskými knihovnami realizovaného AKVŠ (Asociace knihoven vysokých škol) na téma „best of lockdown“. Za lockdownu se zvýšil zájem o EIZ (elektronické informační zdroje) ze strany zřizovatelů a zároveň nabídka (počet zkušebních přístupů, jejich délka a snadnější proces pořízení) ze strany producentů databází a nakladatelů. Vydavatelství „vzala na milost“ elektronické verze publikací a přestala se k jejich produkci stavět odmítavě. Knihovna se osvědčila jako prostor studijní ale zároveň i jako prostor společenský pro své čtenáře, studenty a pedagogy. Knihovny se naučily vytvářet a realizovat on-line aktivity pro studenty. Nicméně k práci z domova se většina zřizovatelů stále staví negativně, podporuje je jenom třetina vysokých škol. Koronakrise rozhoupala MŠMT (Ministerstvo školství mládeže a tělovýchovy) směrem k přijetí a implementaci blended learningu (kombinace online a prezenční výuky) u nás.

Dotkli jsme také toho, že by bylo užitečné mít v záznamech údaj o hmotnosti, neboť v době uzavření se knihy posílaly poštou a vůbec nimi bylo častěji ručně manipulováno. Bohužel MARC nemá pro tento údaj vyhrazené pole. Pozdější dotaz na Národní knihovnu (přes platformu Katdotaz) toto potvrdil. Národní knihovna se kloní k tomu, aby případně použitý údaj o hmotnosti byl součástí spíše záznamu jednotlivé jednotky než údajem v MARCu, a to zejména kvůli dotiskům (různé fyzické parametry ale stejná metadata).



Pak přišla řeč na poloautomatické knihovní výdejní boxy, obdobné jaké používají například elektronické obchody pro vydávání objednávek. První možností je mechanické řešení, skříňky s nastavitelnými číselnými zámky a čtenáři je vždy sdělen jeho unikátní kód. Druhou cestou je nechat si vyrobit výdejní box na míru od třetí strany. Pro knihovnu v Klatovech vyrobila její boxy firma 3iD a zajistila i jejich instalaci. Bylo ale nutné ještě dodatečně vytvořit propojení s jejich knihovním systémem, Tritiem. Nejvhodnější ovšem je, pokud sám dodavatel knihovního systému takové zařízení vyvíjí a dodává, jako třeba firma KP-Sys. První řešení je jistě nejlevnější, u druhého spočívá riziko v té dodatečné implementaci (propojení boxů a systému), ale poskytuje volnost přizpůsobení. Poloautomatické výdejní boxy lépe zpřístupňují služby knihovny jejím čtenářům, řeší problémy s prostorovou a časovou dostupností, což je užitečné zejména v časech krizí a tam, kde se řeší individuální studijní potřeby. Je ovšem nanejvýš důležité výdejní boxy čtenářům dobře prezentovat.

On-line registrace čtenářů je další palčivé téma, které vynesla koronakrize na světlo. V podstatě jde totiž o uzavírání smlouvy distančně a mimo „obchodní prostory“, je třeba zajistit všechny náležitosti a hlavně ověřit identitu. Nabízí se samozřejmě plně integrovat už známé správce identit, jako jsou Moje ID nebo Bankovní identita, což s sebou ale nese dodatečné náklady. Úplně nezajímavým ale není ani scénář, kdy se sama knihovna, respektive sdružení knihoven, stane kvalifikovaným poskytovatelem identity. Další možností je zkusit čtenáře registrovat přes online konferenční platformu, konkrétně byl zmíněn ZOOM. Čtenář přes on-line formulář vyplní všechny požadované náležitosti pro čtenářské konto včetně čísla dokladu totožnosti, po domluvě se přes videokonferenci spojí s knihovníkem a doklad mu ukáže na kameru, aby došlo k ověření. Službu je možné doplnit tím, že čtenáři vygenerujeme virtuální čtenářský průkaz (čárový nebo QR kód) a pošleme mu ho e-mailem.



Pak byly představeny výsledky projektu: Profesionální umění a COVID-19: aktuální dopady jako výzva pro inovace. Šlo o to pomocí polostrukturovaného rozhovoru zjistit, jak se koronakrize projevila na institucích veřejného umění a kultury. Nejpodstatnějším zjištěním pro nás knihovny je, že on-line (kyberprostor) je pouze doplňkem, nikoliv nahrazením, toho, co ta která instituce dělá v off-line světě, nejde tedy o transformaci ale spíše o expandování do nového prostoru. Tato expanze má potenciál rozšířit uživatelskou základnu o nové segmenty čtenářů, tudíž je lépe služby orientovat spíše směrem k přizpůsobení jednotlivci, na konstrukci zážitku, než k masové návštěvnosti. Podle očekávání se neobjevil žádný neznámý faktor, který by byl zázračným lékem na krizi, jinými slovy, co pomáhá mimo krizi (dobré pracovní vztahy, kreativita, organizace...) pomáhá i v krizi, a co mimo krizi škodí, škodí v krizi dál.

Krize působí jako katalyzátor, který posiluje lidské vztahy ale i mezilidské problémy. Pokud není Management změny dobře zvládnutý, nastávají komplikace.

Městská knihovna v Praze zaváděla na jedné ze svých poboček RFID technologii. Zaměstnanci neporozuměli tomu, k čemu dochází a co to pro ně bude znamenat. Hlavním problémem se ukázal fakt, že diskuze byla vedena v kyberprostoru, online i offline jako blog, a komunikace se postupně stala rozplizlou a plytkou (pokud ovšem vůbec věděli, že nějaká taková diskuze probíhá), jelikož zaměstnanci nebyli na takovou formu debaty zvyklí.

V knihovně v Pardubicích přinesla koronakrize problémy na pracovišti. Krize sice podpořila kreativitu, technickou úroveň a otevřenost k novým nápadům, ale zároveň přinesla nejistotu ohledně zaměstnání. Organizace práce se stala kamenem úrazu, stručně řečeno, někdo pracoval z domova, někdo musel nadále do práce docházet, někdo musel zůstat doma „na překážku v práci“, pracovní doba se stala značně rozvolněnou a pracovní zátěž značně individuální. Důvody zmíněných rozdílů nebyly zcela dobře komunikovány mezi všechny členy týmu. Po opětovném otevření muselo být přistoupeno k důsledné konsolidaci pracovních procesů, s čímž se někteří zaměstnanci odmítli smířit, což na jistou dobu narušilo fungování knihovny.



V knihovně v Třinci šly potíže ještě dál. Koronakrize vyústila v omezení rozpočtu zřizovatele, a bylo třeba propustit některé členy týmu. Takový šok způsobil, že „vybublaly“ na povrch staré domnělé křivdy, což otrávil kolegiální vztahy. Sešlo se několik problematických faktorů. Komunikace změny směrem k zůstávajícím členům týmu mohla být provedena důkladněji. Situace do té doby probíhala téměř idylicky, a proto knihovna nemusela řešit žádné jiné velké potíže, což je sice dobré, ale nepřipraví to na budoucí problémy. Rovněž nastavení vztahu management a zaměstnanci postrádalo jasné hranice. Nakonec se ale tým za cenu ponechání zdravého jádra podařilo zachránit.

Je jisté, že koronakrize veřejné knihovny významně ovlivnila. Oproti jiným kulturním odvětvím ale máme tu výhodu, že vzájemná spolupráce knihoven napříč republikou je součástí naší podstaty, a to nám dovoluje krize překonávat.